

oefenaren van het Staatsrecht aan vaste regels en wetten onnoodig en overbodig. Want staatsrecht was vorstenrecht, staatsmacht vorstenmacht, staatswil vorstenwil: wat de abstractie-Staat niet kan, te weten voor elk bijzonder geval zijn wil uiten, dat kon de Vorst-Staat wel; de eerste stelt daarom regelen vast, waaraan zijne dienaren zich in elk bijzonder geval zullen te houden hebben, de tweede daarentegen geeft bevelen voor elk bijzonder geval; m. a. w. de absolute Staat verbiedt, de absolute Vorst gebiedt aan zijne dienaren; de eerste geeft een terrein aan, waar deze zijn absoluut recht niet mogen uitoefenen, de tweede daartegen zegt wel, waar en wanneer zijne dienaren zijn absoluut recht moeten uitoefenen, maar geeft geen algemeen gebied aan, waar zij zich van die uitoefening moeten onthouden." En onmiddellijk daarop laat de schrijver deze woorden volgen: »Dat de bijzondere vrijheid beter gebaat is bij het eerste dan bij het tweede stelsel, springt in het oog."

De abstractie-Staat derhalve, een hulpbehoevende eigenaar, die boven den Vorst als zijn »premier serviteur" staat, met zijn »in beginsel onbeperkt recht" en met ambtenaren die zijn recht slechts daar mogen uitoefenen, waar zij niet uitgesloten zijn, verschaft een niet gering te schatten waarborg voor de vrijheid; een waarborg, waarop men te zekerder kan afgaan, wanneer men denzelfden schrijver hoort verklaren, 1) dat die Staat wederom beheerscht wordt door een »zoogenaamd recht," wat dan volgens sommigen »de billijkheid, de zedelijkheid, de rede," volgens anderen »het natuurrecht, het eeuwige recht, de ordinantiën Gods" is, en wat dan eigenlijk niets anders is dan »eene aequitas of justitia." Dit gebonden zijn van den Staat »aan de regelen door billijkheid en rechtvaardigheid voorgeschreven," is niet enkel een wet, maar tevens een welbegrepen Staatsbelang: immers is die justitia het »fundamentum regnorum!"

1) Bladz. 5 en 6.